JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

JÁN MAZÁK

29 päivänä marraskuuta 2007 [1]

Johdanto

1. Finanzgericht Köln (veroasiain tuomioistuin) (Saksa) esitti 10.8.2006 tekemällään päätöksellä, jonka yhteisöjen tuomioistuin vastaanotti 25.8.2006, yhteisöjen tuomioistuimelle neljä ennakkoratkaisukysymystä EY 234 artiklan perusteella. Kysymykset koskevat sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna 13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005 [2] (jäljempänä asetus N:o 1408/71), [3] 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan tulkintaa ja asetuksen N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21.3.1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 647/2005 (jäljempänä asetus N:o 574/72), [4] 10 artiklan tulkintaa.

2. Kysymykset tulivat esille Belgian kansalaisen Brigitte Bosmannin, joka asuu Saksassa ja työskentelee Alankomaissa, Bundesagentur für Arbeitia (jäljempänä Bundesagentur) vastaan nostaman kanteen yhteydessä, jossa hän vaatii Bundesagenturin tekemän päätöksen kumoamista. Tällä päätöksellä evättiin lapsilisä hänen kahdelta lapseltaan sillä perusteella, että hänen oikeuttansa lapsilisään koskee ainoastaan työskentelyvaltion lainsäädäntö eli tässä asiassa Alankomaiden lainsäädäntö.

3. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii varmistamaan, voidaanko palkattuun työntekijään soveltaa asuinvaltion lainsäädäntöä, jonka mukaan hän voi

1 – Alkuperäinen kieli: englanti.

2 – Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sekä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta annettu asetus (EUVL L 117, s. 1).

3 – EYVL L 149, s. 2.

4 – EYVL L 74, s. 1.

olla oikeutettu saamaan lapsilisää, sellaisessa tilanteessa, että hän ei voi lasten iän vuoksi saada lapsilisää työskentelyvaltiossa.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Yhteisön lainsäädäntö*

1. Asetus N:o 1408/71

4. Asetuksen N:o 1408/71 13 artiklassa, jonka otsikkona on ”Yleiset säännöt”, säädetään sovellettavaksi määrättävän lainsäädännön osalta tämän asian kannalta merkityksellisesti seuraavaa:

”1. Jollei 14 c tai 14 f artiklasta muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia. Tämä lainsäädäntö määrätään tämän osaston säännösten mukaisesti.

2. Jollei 14–17 artiklasta muuta johdu:

a) jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella ja vaikka hänen työnantajanaan toimivan yrityksen tai yksityisen henkilön kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella;

– –”

5. Asetuksen N:o 1408/71 73 artiklassa, jonka otsikkona on ”Palkatut työntekijät tai itsenäiset ammatinharjoittajat, joiden perheenjäsenet asuvat muussa jäsenvaltiossa kuin toimivaltaisessa valtiossa”, säädetään seuraavaa:

”Palkatulla työntekijällä tai itsenäisellä ammatinharjoittajalla, johon sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä, on toisessa jäsenvaltiossa asuvien perheenjäsentensä osalta oikeus perhe-etuuksiin, joista säädetään ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä, niin kuin he asuisivat tässä valtiossa, jollei liitteen VI säännöksistä muuta johdu.”

2. Asetus N:o 574/72

6. Asetuksen N:o 574/72 10 artiklan 1 kohdassa säädetään säännöksistä, joita sovelletaan sellaisissa tapauksissa, että oikeudet perhe-etuuksiin tai perheavustuksiin palkatulle työntekijälle tai itsenäiselle ammatinharjoittajalle ovat päällekkäisiä, seuraavasti:

”a) Oikeus sellaisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan maksettaviin perhe-etuuksiin tai perhe[avustuksiin], jossa näitä etuuksia tai avustuksia koskevan oikeuden saavuttaminen ei edellytä vakuutusta, työskentelyä tai itsenäistä ammatinharjoittamista, [keskeytetään], jos samat perheenjäsenet saavat samalta ajalta etuudet joko yksinomaan toisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella tai asetuksen 73, 74, 77 tai 78 artiklan säännösten mukaisesti [, viimeksi mainittujen etuuksien summaan asti]

b) Jos kuitenkin harjoitetaan ammatillista tai kaupallista toimintaa ensiksi mainitun jäsenvaltion alueella:

i) niissä tapauksissa, joissa on kysymys joko yksinomaan toisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella tai asetuksen 73 tai 74 artiklan mukaisesti maksettavista etuuksista, oikeus perhe-etuuksiin kyseisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella tai näiden artiklojen mukaisesti [keskeytetään siihen summaan asti], joka vastaa sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisten perhe-etuuksien summaa, jonka alueella perheenjäsen asuu, henkilöltä, jolla on oikeus perhe-etuuksiin, tai henkilöltä, jolle ne maksetaan. Sen jäsenvaltion perhe-etuudet, jonka alueella perheenjäsen asuu, maksetaan tämän jäsenvaltion kustannuksella;

_ _”

B *Kansallinen lainsäädäntö*

7. Oikeudesta Saksan lapsilisään säädetään tuloverolain (Einkommensteuergesetz, jäljempänä EStG) 62 ja 63 §:ssä. Tässä asiassa ovat merkityksellisiä seuraavat säännökset.

8. EStG:n 62 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän lain mukaiseen lapsilisään 63 §:ssä tarkoitetuista lapsista on oikeus henkilöllä, jonka kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka on Saksassa.”

9. EStG:n 63 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Lapsia ovat 32 §:n 1 momentissa tarkoitetut lapset.”

10. EStG:n 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Lapsia ovat verovelvollisen ensimmäisen polven jälkeläiset.”

EStG:n 32 §:n 4 momentin 1 kohdan 2 alakohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Lapsi, joka on täyttänyt 18 vuotta, otetaan huomioon, kun hän ei ole vielä täyttänyt 27 vuotta ja kun hän kouluttautuu ammattia varten.”

II Tosiseikat, menettely ja ennakkoratkaisukysymykset

11. Bosmann on Belgian kansalainen ja on asunut usean vuoden ajan Saksassa. Hän on kahden lapsen yksinhuoltajaäiti. Hänen lapsensa Caroline ja Thomas asuvat hänen kotitaloudessaan Saksassa ja opiskelevat tällä hetkellä Saksassa. Heidän omat tulonsa jäävät sen rajan alapuolelle, josta alkaen Saksassa ei enää myönnetä lapsilisää.

12. Ennakkoratkaisupyynnön mukaan pääasian asianosaisten välillä on riidatonta, että Bosmannilla on periaatteessa oikeus Saksan lapsilisään EStG:n mukaisesti. Hänelle myönnettiin alun perin lapsilisä molemmista lapsista EStG:n säännösten perusteella.

13. Bosmann otti 1.9.2005 vastaan palkkatyön Alankomaissa, minkä johdosta Bundesagentur peruutti 18.10.2005 tekemällään päätöksellä aikaisemman lapsilisäpäätöksen lokakuusta 2005 alkaen.

14. Bundesagentur hylkäsi Bosmannin päätöstä vastaan tekemän oikaisuvaatimuksen 10.11.2005 tekemällään päätöksellä perusteettomana. Bundesagentur esitti hylkäämisen perusteluna erityisesti, että oikeus lapsilisään on lakannut asetuksen N:o 574/72 10 artiklan perusteella ja että Bosmann on työntekijänä vain työskentelyvaltion lainsäädännön alainen eli tässä asiassa Alankomaiden lainsäädännön alainen. Bundesagenturin mukaan on merkityksetöntä, että kyseinen valtio ei maksa lapsilisää lapsista heidän täytettyään 18 vuotta.

15. Bosmann väittää pääasian yhteydessä, että lapsilisän epääminen loukkaa selvästi oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen, ja vaatii, että 18.10.2005 tehty päätös ja oikaisuvaatimuksen johdosta 10.11.2005 tehty päätös kumotaan.

16. Finanzgericht Köln toteaa ennakkoratkaisupyynnössä, että kantajalla olisi ainoastaan Saksan EStG:tä sovellettaessa, eli kun yhteisön oikeussääntöjä ei oteta huomioon, Saksassa oikeus lapsilisään molemmista lapsistaan. Bosmannin oikeus lapsilisään evätään periaatteessa yhteisön lainsäädännön nojalla. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo,[5] että erityisesti asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan a alakohdan mukaan sekä asetuksen N:o 574/72 10 artiklan mukaan Bosmann on ainoastaan Alankomaiden, missä hänellä ei kuitenkaan ole lasten iän vuoksi oikeutta lapsilisään tai vastaavaan sosiaalietuuteen, lainsäädännön alainen.

17. Finanzgericht Köln kysyy, onko edellä esitetty oikeudellinen tilanne EY 39 artiklassa määrätyn vapaan liikkuvuuden mukainen tai yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden – erityisesti syrjintäkiellon ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellon periaatteiden – mukainen.[6]

18. Tältä osin ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin korostaa muun muassa, että asetuksen N:o 1408/71 kaltaisen yhdenmukaistamissäädöksen yhteensoveltuvuutta primaarioikeuden kanssa ei periaatteessa

5 – Tässä yhteydessä viitataan Bundesfinanzhofin 13.8.2002 antamaan tuomioon (VIII R 61/00, BStBl-II 2002, 869) ja yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-543/03, Dodl ja Oberhollenzer, 7.6.2005 antamaan tuomion (Kok. 2005, s. I-5049).

6 – Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkastelee seuraavissa asioissa annettuja tuomiota: asia 60/85, Luijten, tuomio 10.7.1986 (Kok. 1986, s. 2365); asia 203/86, Espanja v. neuvosto, tuomio 20.9.1988 (Kok. 1988, s. 4563); asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4921); asia C-15/95, Earl de Kerlast, tuomio 17.4.1997 (Kok. 1997, s. I-1961) ja asia C-324/99, DaimlerChrysler, tuomio 13.12.2001 (Kok. 2001, s. I-9897).

tutkita ennakkoratkaisumenettelyssä ja että tämän vuoksi se ei pyydä tarkastelemaan asetuksen N:o 1408/71 pätevyyttä vaan kysyy, voidaanko asetusta tulkita suppeasti perusvapaudet huomioon ottaen.

19. Näissä olosuhteissa Finanzgericht Köln on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohtaa tulkittava suppeasti siten, että se ei estä yksinhuoltajaäidin oikeutta lapsilisään asuinvaltiossa (Saksan liittotasavalta), kun hän ei lasten iän vuoksi saa lapsilisää työskentelyvaltiossa (Alankomaiden kuningaskunta)?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Onko asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21.3.1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 10 artiklaa tulkittava suppeasti siten, että se ei estä yksinhuoltajaäidin oikeutta lapsilisään asuinvaltiossa (Saksan liittotasavalta), kun hän ei lasten iän vuoksi saa lapsilisää työskentelyvaltiossa (Alankomaiden kuningaskunta)?

3) Jos kysymyksiin 1 ja 2 vastataan kieltävästi:

Voidaanko työssäkäyvän yksinhuoltajaäidin oikeus asuinvaltion edullisempien säännösten soveltamiseen lapsilisää myönnettäessä johtaa välittömästi EY:n perustamissopimuksesta ja/tai yleisistä oikeusperiaatteista?

4) Riippuvatko vastaukset edellä esitettyihin kysymyksiin siitä, palaako työntekijä työpäivien jälkeen perheensä asuntoon?”

III Oikeudellinen arviointi

A *Asianosaisten esittämät pääasialliset huomautukset*

20. Nyt esillä olevassa asiassa kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet Saksan ja Espanjan hallitukset, komissio sekä Bosmann.

21. Saksan hallitus katsoo, että asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että se estää oikeuden lapsilisään esillä olevassa asiassa vallitsevan kaltaisessa tilanteessa. Saksan lapsilisä on asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettu perhe-etuus. Asetuksen 13 artiklan 1 kohdan selkeän sanamuodon mukaan henkilöt, joihin asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia.

22. Saksan hallituksen mukaan erilainen tulkinta olisi ristiriidassa asetuksen N:o 1408/71 tavoitteen kanssa, joka on yhteisön tuomioistuimen oikeuskäytännön [7] mukaan sen varmistaminen, että henkilöt ovat ainoastaan yhden jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alaisia. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan periaatetta, jonka mukaan asetuksen N:o 1408/71 soveltamisen seurauksena ei voi olla yksinomaan kansallisen lainsäädännön nojalla saavutettujen oikeuksien menettäminen, ei sovelleta asetuksen II osastossa esitettyihin lainvalintasääntöihin. [8]

23. Asetuksen N:o 574/72 10 artiklan selkeän sanamuodon vuoksi myös toiseen ennakkoratkaisukysymykseen olisi vastattava kieltävästi. Saksan hallituksen mukaan kyseinen artikla ei koske esillä olevaa asiaa: henkilö työskentelee vain yhdessä jäsenvaltiossa ja asuu toisessa jäsenvaltiossa, joten perheetuudet eivät voi olla päällekkäisiä.

24. Kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen osalta Saksan hallitus väittää, että, toisin kuin Finanzgericht Köln totesi ennakkoratkaisupyynnössä, ennakkoratkaisumenettelyssä on täysin mahdollista tutkia asetuksen N:o 1408/71 kaltaisen säädöksen yhteensoveltuvuutta yhteisön primaarioikeuden kanssa. Saksan hallitus kuitenkin väittää, että kyseisen asetuksen 13 artikla ei loukkaa EY 39 artiklan mukaista oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen eikä yhdenvertaisen kohtelun

7 – Saksan hallitus viittaa erityisesti yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 302/84, Ten Holder, 12.6.1986 antamaan tuomioon (Kok. 1986, s. 1821, 19–21 kohta).

8 – Ks. edellä alaviitteessä 6 mainitussa asiassa Luijten annetun tuomion 15 kohta.

yleisiä periaatteita tai sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellon yleisiä periaatteita, jotka mainittiin ennakkoratkaisupyynnössä.

25. Neljännen ennakkoratkaisukysymyksen osalta Saksan hallitus katsoo, että asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan, jossa viitataan työskentelyvaltioon, valossa ei ole merkityksellistä, palaako työntekijä työpäivien jälkeen perheensä asuntoon.

26. Espanjan hallitus katsoo, että esillä olevan asian ydinkohta ei ole asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan tulkinta vaan pikemminkin kysymys, onko kyseinen artikla EY 39 artiklan sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellon periaatteen vastainen.

27. Espanjan hallitus katsoo, että oikeutta perhe-etuuksiin koskevat Saksan lainsäädännön säännökset, jotka perustuvat asetuksen N:o 1408/71 sanatarkkaan tulkintaan ja joiden nojalla Bosmann menetti etuudet lastensa osalta, saattavat hänet epäedulliseen asemaan, jossa häntä todennäköisesti estetään käyttämästä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Kyseiset säännökset eivät ole perusteltuja, eivätkä ne ole asianmukaisia tavoitteensa saavuttamiseksi.

28. Näin ollen Espanjan hallitus toteaa henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön[9] perusteella, että siltä osin kuin asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen N:o 574/72 asianomaiset säännökset johtavat siihen, että työssä oleva henkilö menettää perhe-etuuksia esillä olevassa asiassa vallitsevien kaltaisissa olosuhteissa, ne ovat EY 39 artiklan vastaisia.

29. Komission mukaan ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen olisi vastattava, että asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohta, luettuna yhdessä asetuksen N:o 574/72 10 artiklan 1 kohdan a alakohdan kanssa, ei estä oikeutta lapsilisään asuinvaltiossa ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan kaltaisessa asiassa.

30. Komissio toteaa vedoten pääasiassa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa McMenamin 9.12.1992 antamaan tuomioon ja julkisasiamies Darmonin kyseisessä asiassa esittämään ratkaisuehdotukseen,[10] että esillä olevaan asiaan ei sovelleta ainoastaan asetuksen N:o 1408/71 13 artiklaa vaan myös asetuksen N:o 574/72 10 artiklan 1 kohdan a alakohtaa. Asetuksen N:o 1408/71 73 artiklassa säädetään pelkästään, että työskentelyvaltion lainsäädäntöä sovelletaan: siinä ei

9 – Tässä yhteydessä Espanjan hallitus viittaa erityisesti seuraavissa asioissa annettuihin tuomioihin: asia C-10/05, Cynthia Mattern, tuomio 30.3.2006 (Kok. 2006, s. I-3145); asia C-109/04, Kranemann, tuomio 17.3.2005 (Kok. 2005, s. I-2421) ja asia C-185/04, Öberg, tuomio 16.2.2006 (Kok. 2006, s. I-1453).

10 – Asia C-119/91, McMenamin, tuomio 9.12.1992 (Kok. 1992, s. I-6393) ja julkisasiamies Darmonin esittämä ratkaisuehdotus.

säädetä, onko etuus maksettava ja kenen se olisi maksettava. Tämän valossa asiaa tarkasteltaessa asetuksen N:o 574/72 10 artiklan 1 kohdan a alakohdan olisi ymmärrettävä tarkoittavan sitä, että asuinvaltion lainsäädännön mukainen oikeus etuuteen saisi jatkua, vaikka työskentelyvaltio on toimivaltainen. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa työskentelyvaltiosta ei saada etuutta, joten oikeus Saksan lapsilisään tulee tosiasiallisesti voimaan ja kuuluu kokonaisuudessaan maksettavaksi. Lisäksi komissio toteaa, että jos asetuksen N:o 574/72 10 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ei sovellettaisi tarkasteltavana olevan kaltaisessa tilanteessa etuuksien päällekkäisyyden puuttumisen vuoksi, sama koskisi myös asetuksen N:o 1408/71 13 ja 73 artiklaa.

31. Jos Saksan hallituksen näkemystä noudatettaisiin, se loukkaisi periaatetta, jonka mukaan asetuksen N:o 1408/71 soveltamisen seurauksena ei voi olla yksinomaan kansallisen lainsäädännön nojalla saavutettujen oikeuksien menettäminen, ja johtaisi perusteettomiin ristiriitoihin.

32. Tältä osin komissio hyväksyy kansallisen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyynnössä esittämät perustelut, joiden mukaan yksinhuoltajavanhempaa, joka asuu yhdessä jäsenvaltiossa ja työskentelee toisessa jäsenvaltiossa, kohdeltaisiin huonommin kuin yksinhuoltajavanhempaa, joka on työssä sekä asuinvaltiossaan että myös toisessa jäsenvaltiossa, ja yleisesti ottaen yksinhuoltajaäitiä kohdeltaisiin huonommin kuin parisuhteessa elävää äitiä.

33. Bosmann on pääasiallisesti samaa mieltä komission kanssa ja väittää, että kieltäytyessään myöntämästä lapsilisää Saksan viranomaiset rikkovat EY 39 artiklaa ja loukkaavat yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

B *Asian arviointi*

1. Alustavia huomautuksia

34. Ennen asian arviointia vaikuttaa aiheelliselta esittää muutamia alustavia huomautuksia sen selvittämiseksi, mitä seikkoja ennakkoratkaisukysymysten yhteydessä nousee esiin.

35. Aivan aluksi on syytä huomauttaa, että esillä olevassa asiassa ei ole kiistetty, että tarkasteltava tilanne kuuluu asetuksen N:o 1408/71 henkilölliseen ja aineelliseen soveltamisalaan. Tarkemmin sanoen ei ole siis kiistetty, että Bosmannin voidaan katsoa olevan asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa, luettuna

yhdessä asetuksen 1 artiklan a alakohdan kanssa, tarkoitettu palkattu työntekijä ja että Saksan lapsilisä täyttää edellytykset, jotta se voidaan katsoa asetuksen 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitetuksi perhe-etuudeksi.

36. Esillä olevan asian taustan osalta on syytä huomauttaa, että pääasian riita koskee Bosmannin asuinvaltion viranomaisten (Bundesagenturin) kieltäytymistä myöntämästä lapsilisää hänen lapsistaan sillä perusteella, että asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen N:o 574/72 mukaan Bosmann on tältä osin työskentelyvaltionsa eli Alankomaiden lainsäädännön alainen. Bosmann kiistää tämän näkemyksen pääasian kanteessa pääosin sillä perusteella, että se loukkaa hänen oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

37. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin hyväksyy ilmeisesti Bosmannin kannan ja kysyy, onko sellainen oikeudellinen tilanne, että asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen N:o 574/72 soveltaminen tarkasteltavana olevan kaltaisessa tilanteessa estää lapsilisän saamisen Saksassa, vapaan liikkuvuuden mukainen sekä yhdenvertaista kohtelua ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän kieltoa koskevien yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden mukainen. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pitää tältä osin kuitenkin lähtökohtanaan sellaista virheellistä oletusta,[11] että ennakkoratkaisumenettelyssä ei voida tutkia asetuksen N:o 1408/71 kaltaisen yhteisön säädöksen pätevyyttä primaarioikeuden säännösten ja periaatteiden valossa, ja kysyy siten, voidaanko asetusta N:o 1408/71 ja asetusta N:o 574/72 tulkita suppeasti siten, että ei estetä oikeutta lapsilisään asuinvaltiossa, vai onko tällainen oikeus johdettavissa suoraan perustamissopimuksesta tai primaarioikeuden periaatteista.

38. Tätä taustaa vasten vaikuttaa siltä, että kolme ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä, joita on aiheellista tarkastella yhdessä, on laadittu pääasiassa sen selvittämiseksi, voidaanko asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen N:o 574/72 mukaan sekä ottaen huomioon oikeus vapaaseen liikkuvuuteen ja yhdenvertaiseen kohteluun soveltaa asuinvaltion lainsäädäntöä, jonka nojalla henkilö olisi oikeutettu lapsilisään, ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan kaltaisessa tilanteessa.

39. Voidakseni ehdottaa vastausta tähän kysymykseen tarkastelen aluksi oikeutta lapsilisään ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan kaltaisessa asiassa pelkästään asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen N:o 574/72 säännösten valossa. Tässä yhteydessä on syytä

11 – Ks. ainoastaan asetuksen N:o 1408/71 osalta esim. yhdistetyt asiat C-393/99 ja C-394/99, Hervein ym., tuomio 19.3.2002 (Kok. 2002, s. I-2829).

huomauttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan voidakseen antaa ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle asian ratkaisun kannalta hyödyllisen vastauksen yhteisöjen tuomioistuin saattaa joutua ottamaan huomioon sellaisia yhteisön oikeuden säännöksiä – tässä asiassa asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja asetuksen N:o 574/72 10 artiklan – joihin kansallinen tuomioistuin ei ole viitannut ennakkoratkaisukysymyksissään. [12]

40. Sen jälkeen tarkastelen erityisesti seikkoja, joita tässä asiassa nousee esiin EY 39 artiklan sekä yhtäläisen kohtelun ja syrjintäkiellon yleisten periaatteiden yhteydessä.

41. Lopuksi tarkastelen neljättä ennakkoratkaisukysymystä, joka koskee sen merkityksellisyyttä, palaako työntekijä työpäivien jälkeen perheensä asuntoon, ja johon voidaan vastata erikseen.

2. Asiassa sovellettava lainsäädäntö

42. Aluksi on muistutettava, että asetuksen N:o 1408/71 II osastossa, johon 13 artikla kuuluu, esitetään yleiset säännöt, joiden mukaan määritetään lainsäädäntö, jota sovelletaan palkattuihin työntekijöihin, jotka käyttävät erilaisissa olosuhteissa liikkumisvapauttaan. [13]

43. Näillä säännöillä pyritään erityisesti estämään useampien kansallisten lainsäädäntöjen samanaikainen soveltaminen ja tästä mahdollisesti aiheutuvat vaikeudet. [14] Siten asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 1 kohdassa säädetään periaatteesta, jonka mukaan henkilöä koskee ainoastaan yhden jäsenvaltion lainsäädäntö, [15] joka määritetään asetuksen II osaston säännösten mukaisesti.

44. Tältä osin asetuksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tehdään selväksi, että tilanteessa, jossa henkilö työskentelee palkattuna työntekijänä yhdessä jäsenvaltiossa ja asuu toisen jäsenvaltion alueella, sovelletaan työskentelyvaltion lainsäädäntöä (lex loci laboris -periaate).

45. On kuitenkin syytä huomauttaa, että tietyistä etuuksista on erityissäännöksiä asetuksen N:o 1408/71 III osastossa. Esillä

12 – Ks. vastaavasti mm. asia C-153/03, Weide, tuomio 7.7.2005 (Kok. 2005, s. I-6017, 25 kohta).

13 – Ks. vastaavasti mm. edellä alaviitteessä 11 mainituissa yhdistetyissä asioissa Hervein ym. annetun tuomion 52 kohta.

14 – Ks. asia C-302/02, Effing, tuomio 20.1.2005 (Kok. 2005, s. I-553, 38 kohta) ja asia C-242/99, Vogler, määräys 20.10.2000 (Kok. 2000, s. I-9083, 26 kohta).

15 – Ks. vastaavasti mm. edellä alaviitteessä 14 mainitussa asiassa Vogler annetun määräyksen 19 kohta.

olevassa asiassa tarkasteltavan kaltaisten perhe-etuuksien osalta, joita koskee asetuksen 7 luku, asetuksen 73 artiklassa säädetään, että työntekijällä, johon sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä, on toisessa jäsenvaltiossa asuvien perheenjäsentensä osalta oikeus perhe-etuuksiin, joista säädetään ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä, niin kuin he asuisivat tässä valtiossa.

46. Siten asetuksen N:o 1408/71 73 artiklassa vahvistetaan asetuksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisella tavalla, että oikeuteen perhe-etuuksiin perheenjäsenten osalta sovelletaan työntekijän työskentelyvaltion lainsäädäntöä. [16]

47. Näin ollen asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan, luettuna yhdessä asetuksen 73 artiklan kanssa, perusteella on selvää, että asetuksessa säädetyn yhteensovittamisjärjestelmän mukaisesti tarkasteltavana olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa työntekijä ja hänen perheenjäsenensä asuvat muussa jäsenvaltiossa kuin työskentelyjäsenvaltiossa, oikeuteen perhe-etuuksiin sovelletaan työskentelyjäsenvaltion lainsäädäntöä.

48. Kuten komissio ja Bosmann ovat todenneet, pitää paikkansa, että asetus N:o 1408/71 ei aina estä toisen jäsenvaltion – erityisesti asuinjäsenvaltion – lainsäädännön soveltamista, koska asetuksen 13 artiklan säännös, jonka mukaan palkattuun työntekijään sovelletaan työskentelyjäsenvaltion lainsäädäntöä, ei sulje pois tiettyjä etuuksia, joista säädetään asetuksen yksityiskohtaisemmissa säännöksissä. [17]

49. Asetuksen N:o 574/72 10 artiklassa, johon viitataan ennakkoratkaisukysymyksissä, tai asetuksen N:o 1408/71 76 artiklassa esitettyjen päällekkäisyyden estävien säännösten soveltaminen voi näin johtaa etusijan muuttamiseen asuinjäsenvaltion toimivallan hyväksi (lex loci domicilii -periaate), mistä seuraa, että henkilöllä voi olla oikeus avustuksiin asuinjäsenvaltiossa ja että etuuksien maksaminen työskentelyjäsenvaltiossa voidaan keskeyttää. [18]

50. Tilanne oli edellä mainitun kaltainen asiassa McMenamin, johon komissio vetosi. [19] Asia koski sellaista tilannetta, että aviopuolisot työskentelivät eri jäsenvaltioissa, joiden lainsäädäntöjen nojalla maksettiin samankaltaisia etuuksia. Siten yhteisöjen tuomioistuin arvioi asiaa asetuksen N:o 1408/71 76 artiklassa ja asetuksen N:o

16 – Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 5 mainitussa asiassa Dodl ja Oberhollenzer annetun tuomion 47 ja 48 kohta.

17 – Ks. esim. edellä alaviitteessä 10 mainitussa asiassa McMenamin annetun tuomion 14 kohta. Ks. samanlainen perustelu asetuksen N:o 1408/71 73 artiklan osalta edellä alaviitteessä 5 mainitussa asiassa Dodl ja Oberhollenzer annetun tuomion 49 kohdassa.

18 – Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 12 mainitussa asiassa Weide annetun tuomion 28 kohta.

19 – Mainittu edellä alaviitteessä 10.

574/72 10 artiklassa esitettyjen päällekkäisyyden estävien säännösten valossa ja totesi, että henkilön, jonka huollettavina lapset ovat – ja erityisesti asetuksen N:o 1408/71 73 artiklassa tarkoitetun edunsaajan puolison – lasten asuinjäsenvaltiossa harjoittaman ammatillisen tai kaupallisen toiminnan perusteella oikeus asetuksen N:o 1408/71 73 artiklassa säädettyihin avustuksiin keskeytyy siihen määrään asti, joka vastaa asuinjäsenvaltion tosiasiallisesti maksamia samanlajisia avustuksia. [20]

51. On syytä korostaa, että edellä mainitun kaltaisessa asiassa etusijan muuttaminen asuinjäsenvaltion toimivallan hyväksi asetuksen N:o 574/72 10 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdan nojalla johtuu siitä, että henkilö – asiassa McMenamin asetuksen N:o 1408/71 73 artiklassa tarkoitetun edunsaajan puoliso – harjoittaa ammatillista tai kaupallista toimintaa asuinjäsenvaltiossaan. [21]

52. Samaa voidaan sanoa myös asiasta Dodl ja Oberhollenzer [22] sekä asiasta Weide. [23]

53. Sitä vastoin ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tässä asiassa kuvaamassa tilanteessa ei ole mielestäni mitään, mikä johtaisi asuinvaltion lainsäädännön soveltamiseen asetuksessa N:o 1408/71 ja asetuksessa N:o 574/72 esitettyjen päällekkäisyyden estävien säännösten perusteella.

54. Bosmann [24] ja hänen puolisonsa eivät harjoita ammatillista tai kaupallista toimintaa asuinvaltiossaan, eikä ole muutakaan tietoa, jonka perusteella hänen tilanteeseensa ei olisi sovellettava pelkästään asetuksen N:o 1408/71 73 artiklaa. Näin ollen, toisin kuin komissio jotenkin väkinäisesti totesi, tässä asiassa ei mielestäni esiinny asetuksessa N:o 1408/71 ja asetuksessa N:o 574/72 tarkoitettua etuuksien päällekkäisyyttä, joka johtaisi etusijan muuttamiseen asuinjäsenvaltion toimivallan hyväksi ja tämän seurauksena Saksan lapsilisän maksamiseen täysimääräisenä asetuksen N:o 574/72 10 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla (komissio on esittänyt viimeksi mainitun seikan osalta, että työskentelyvaltiossa maksettujen etuuksien summa on nolla nyt esillä olevassa asiassa ja että mainitun säännöksen mukaan etuuksien maksaminen keskeytetään vain tähän summaan asti).

55. Edellä esitetystä seuraa, että tässä asiassa Bosmanniin sovelletaan ainoastaan Alankomaiden lainsäädännön mukaista sosiaaliturvajärjestelmää.

20 – Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 10 mainitussa asiassa McMenamin annetun tuomion 15 ja 27 kohta.

21 – Ks. edellä alaviitteessä 10 mainitussa asiassa McMenamin annetun tuomion 18, 24 ja 25 kohta.

22 – Ks. edellä alaviitteessä 5 mainitussa asiassa Dodl ja Oberhollenzer annetun tuomion 60 kohta.

23 – Ks. edellä alaviitteessä 12 mainitussa asiassa Weide annetun tuomion 33 kohta.

24 – Esimerkkinä sellaisesta tilanteesta, että (itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivaan) henkilöön sovelletaan asuinjäsenvaltion lainsäädäntöä, koska hän harjoittaa osaa toiminnastaan kyseisen valtion alueella, ks. edellä alaviitteessä 14 mainitussa asiassa Vogler annetun määräyksen 19 kohta.

3. Alankomaiden lainsäädännön sovellettavuus: toimivaltakysymys

56. Mielestäni vaikuttaa lisäksi siltä, että avain esillä olevan asian todelliseen ymmärtämiseen löytyy, kun tarkastellaan, mitä eroa on yksittäistä etuutta koskevalla jäsenvaltion toimivallalla ja tosiasiallisella oikeudella etuuteen.

57. Toimivaltakysymystä säännellään asetuksessa N:o 1408/71. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseisellä asetuksella pelkästään perustetaan yhteensovitusjärjestelmä, jossa yksinkertaisesti määritetään, mitä lainsäädäntöä sovelletaan eri tilanteissa. [25] Yhteisöjen tuomioistuin on todennut useaan kertaan, että kyseisen asetuksen säännöksissä ei itsessään anneta oikeutta etuuksiin. [26]

58. Etuudet nimittäin myönnetään asiaa koskevien kansallisten säännösten mukaisesti. [27] Jäsenvaltioiden on määriteltävä sosiaaliturvajärjestelmän sisältö ja erityisesti säädettävä oikeutta etuuksiin koskevista aineellisista edellytyksistä. [28]

59. Palkattuun työntekijään sovellettava lainsäädäntö (sovellettavaa lainsäädäntöä koskeva kysymys edeltää loogisesti oikeutta etuuteen koskevaa kysymystä) määritellään asetuksen N:o 1408/71 mukaan, joten henkilön oikeus etuuteen riippuu lainsäädännöstä, joka voi olla erilainen eri jäsenvaltioissa, koska yhteisön oikeudella ainoastaan sovitetaan yhteen sosiaaliturvajärjestelmiä mutta ei yhdenmukaisteta niitä. [29]

60. Sovellettavan lainsäädännön määrittämisestä asetuksen N:o 1408/71 mukaan voi tietenkin seurata, että siirtotyöläisellä ei katsota olevan oikeutta tiettyyn etuuteen, koska hän ei täytä järjestelmässä säädettyjä edellytyksiä. Tältä osin on korostettava, että kyseisen asetuksen tarkoituksena ei ole varmistaa yleisenä sääntönä, että palkatuilla työntekijöillä, joihin sitä sovelletaan, on oikeus etuuksiin, vaan varmistaa, että henkilöt eivät jää ilman sosiaaliturvaa siitä syystä, ”ettei heihin voida soveltaa mitään lainsäädäntöä”. [30]

61. Tarkasteltaessa asiaa tässä valossa tarkemmin on huomautettava pääasian oikeudenkäynnissä tarkasteltavan tilanteen osalta, että (negatiivista) toimivaltaristiriitaa ei esiinny.

25 – Ks. vastaavasti esim. edellä alaviitteessä 11 mainituissa yhdistetyissä asioissa Hervein ym. annetun tuomion 52 kohta.

26 – Ks. esim. asia C-266/95, García, tuomio 12.6.1997 (Kok. 1997, s. I-3279, 29 kohta) ja asia C-275/96, Kuusijärvi, tuomio 11.6.1998 (Kok. 1998, s. I-3419, 29 kohta).

27 – Ks. edellä alaviitteessä 26 mainitussa asiassa García annetun tuomion 29 kohta.

28 – Ks. tähän liittyen edellä alaviitteessä 11 mainituissa yhdistetyissä asioissa Hervein ym. annetun tuomion 53 kohta ja edellä alaviitteessä 26 mainitussa asiassa Kuusijärvi annetun tuomion 29 kohta.

29 – Ks. edellä alaviitteessä 11 mainituissa yhdistetyissä asioissa Hervein ym. annetun tuomion 52 kohta.

30 – Ks. edellä alaviitteessä 26 mainitussa asiassa Kuusijärvi annetun tuomion 28 kohta.

62. Toisin sanoen asetuksen N:o 1408/71 13 ja 73 artiklan mukaan Alankomaiden lainsäädännön (työskentelyvaltion lainsäädännön) soveltamista ei ole kielletty tässä asiassa, eikä sen soveltamista ole tehty riippuvaiseksi asuinpaikkaa koskevasta edellytyksestä.

63. Siten tässä asiassa ei selvästikään ole ongelmana se, että sovellettavaa lainsäädäntöä ei olisi tai että usean jäsenvaltion lainsäädäntöjen voitaisiin katsoa olevan samanaikaisesti ja oikeutetusti sovellettavissa.

64. Ongelman ydin on pikemminkin oikeus etuuteen aineellisen oikeuden kannalta: Bosmann ei voi saada lapsilisää työskentelyjäsenvaltiossaan, koska yksi Alankomaiden lapsilisän saamista koskevista edellytyksistä (lasten ikään liittyvä edellytys) ei täyty, kun taas tältä osin Saksan lainsäädäntö olisi edullisempi, sillä sen mukaan lapsilisää maksetaan yli 18-vuotiaista lapsista.

65. Edellä esitetyn perusteella on kuitenkin selvää, että tilanne ei ole periaatteessa sellainen, että se olisi asetukseen N:o 1408/71 sisältyvien lainvalintasääntöjen kokonaisuuden vastainen [31] tai poistaisi sen käytännön vaikutuksen. Asetuksessa N:o 1408/71 säädetyssä yhteensovittamisjärjestelmässä ei määritellä sovellettavaa lakia etenkään sellaisen periaatteen mukaan, että kahdessa tai useammassa maassa asuviin tai työskenteleviin henkilöihin olisi sovellettava heidän kannaltaan edullisinta lainsäädäntöä. [32]

66. Näin ollen vaikuttaa siltä, että asuinvaltion kieltäytyminen myöntämästä oikeutta lapsilisään esillä olevassa asiassa vallitsevan kaltaisissa olosuhteissa on sekä asetuksen N:o 1408/71 että asetuksen N:o 574/72 mukaista. On vielä selvitettävä tarkemmin, onko tämä lähestymistapa EY 39 artiklan ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastainen, kuten Bosmann väittää.

4. Vapaa liikkuvuus ja syrjintäkielto

67. Kuten Espanjan hallitus erityisesti korosti esillä olevassa asiassa, henkilö, joka on Bosmannin tapaan käyttänyt oikeuttaan työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen ja tehnyt työtä muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan, kuuluu EY 39 artiklan soveltamisalaan. [33]

31 – Ks. esim. edellä alaviitteessä 7 mainitussa asiassa Ten Holder annetun tuomion 21 kohta.

32 – Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 11 mainitussa asiassa Hervein ym. annetun tuomion 51 kohta.

33 – Ks. mm. edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa Öberg annetun tuomion 11 kohta.

68. EY 39 artiklassa, joka on pantu siirtotyöläisten sosiaaliturvan osalta täytäntöön asetuksen N:o 1408/71 3 artiklan 1 kohdalla, kielletään paitsi kansalaisuuteen perustuva sosiaaliturvajärjestelmien etuudensaajien ilmeinen syrjintä, myös kaikki peitellyn syrjinnän muodot, joissa muita erotteluperusteita soveltamalla päädytään tosiasiassa samaan lopputulokseen. [34]

69. Toiseksi vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella on selvää, että kaikilla henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevilla perustamissopimuksen määräyksillä on tarkoitus helpottaa yhteisön kansalaisten kaikenlaista ansiotyön tekemistä koko yhteisön alueella, ja kyseisten määräysten vastaisia ovat kaikki toimenpiteet, joilla voi olla epäsuotuisa vaikutus näihin kansalaisiin, kun he haluavat harjoittaa taloudellista toimintaa toisen jäsenvaltion alueella. [35]

70. Tältä osin on syytä muistuttaa, että asetuksen N:o 1408/71 tarkoituksena on sen johdanto-osan toisen ja neljännen perustelukappaleen mukaan työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien vapaan liikkuvuuden toteuttaminen Euroopan yhteisössä; samalla tarkoituksena on kuitenkin kunnioittaa jäsenvaltioiden sosiaaliturvalainsäädäntöjen ominaispiirteitä. Kuten tämän asetuksen viidennestä, kuudennesta ja kymmenennestä perustelukappaleesta ilmenee, pääsääntönä on asetuksen mukaan se, että työntekijöitä kohdellaan yhdenvertaisesti eri jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen perusteella, ja siksi asetuksella pyritään parhaalla mahdollisella tavalla turvaamaan kaikkien jäsenvaltion alueella työskentelevien työntekijöiden yhdenvertainen kohtelu ja estämään se, että oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville työntekijöille aiheutuu haittoja tämän oikeuden käyttämisestä. [36]

71. Kuten huomautin edellä, asetus N:o 1408/71 vaikuttaa henkilöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamisen ja yhtäläisen kohtelun takaamisen helpottamiseen kuitenkin ainoastaan siten, että siinä perustetaan EY 42 artiklan mukainen yhteensovittamisjärjestelmä. [37] Perustamissopimuksessa ei näin ollen puututa eri jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien aineellisiin ja menettelyllisiin eroavaisuuksiin ja siten eroavuuksiin jäsenvaltioissa työskentelevien henkilöiden oikeuksien osalta. [38]

72. Yhteisöjen tuomioistuin on siten toistuvasti katsonut, että perustamissopimuksessa ei taata työntekijälle, että mikäli hän toimii useassa jäsenvaltiossa tai siirtää toimintojaan toiseen jäsenvaltioon, tätä kohdeltaisiin neutraalisti sosiaaliturvan alalla. Jäsenvaltioiden

34 – Ks. mm. asia C-124/99, Borawitz, tuomio 21.9.2000 (Kok. 2000, s. I-7293, 24 kohta) ja asia C-332/05, Celozzi, tuomio 18.1.2007 (Kok. 2007, s. I-569, 23 kohta).

35 – Ks. mm. asia C-318/05, komissio v. Saksa, tuomio 11.9.2007 (Kok. 2007, s. I-6957, 114 kohta); edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa Öberg annetun tuomion 14 kohta ja edellä alaviitteessä 6 mainitussa asiassa Bosman annetun tuomion 94 kohta.

36 – Ks. mm. asia C-493/04, Piatkowski, tuomio 9.3.2006 (Kok. 2006, s. I-2369, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 – Ks. asia C-68/99, komissio v. Saksa, tuomio 11.9.2007 (Kok. 2007, s. I-1865, 22 ja 23 kohta).

38 – Ks. esim. asia 41/84, Pinna, tuomio 15.1.1986 (Kok 1986, s. 1, Kok. Ep. VIII, s. 369, 20 kohta).

sosiaaliturvalainsäädäntöjen väliset eroavuudet huomioon ottaen tällainen toisessa jäsenvaltiossa toimiminen tai toiminnan siirtäminen toiseen jäsenvaltioon voi olla työntekijälle sosiaaliturvan osalta enemmän tai vähemmän edullista tai epäedullista. [39]

73. Edellä esitetystä seuraa, että sosiaaliturvalainsäädännön yhdenmukaistamisen puuttuessa perustamissopimuksen määräykset, jotka koskevat henkilöiden vapaata liikkuvuutta, eivät estä vapaan liikkuvuuden tiettyjä rajoituksia, jotka aiheutuvat jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien jäljelle jääneistä eroista ja jotka ovat luonteenomaisia pelkästään yhteensovittamiseen tarkoitetussa järjestelmässä. [40]

74. Samojen perustelujen on itse asiassa oltava sovellettavissa kohtelun eroihin, jotka johtuvat pelkästään sallituista eroista jäsenvaltioiden sosiaaliturvalainsäädäntöjen välillä ja joita siten ei voida katsoa yhdenvertaisuuden periaatteen vastaisiksi. [41]

75. Edellä esitetyn valossa on syytä ensiksi huomauttaa, että palkkatyön vastaanottaminen Alankomaissa oli Bosmannille epäedullista siltä osin, että se johti asetuksessa N:o 1408/71 säädetyn työskentelyvaltion periaatteen mukaisesti Alankomaiden lainsäädännön soveltamiseen. Tämän lainsäädännön mukaan lapsilisää ei myönnetä kyseisen ikäisistä lapsista, kun taas Bosmann olisi oikeutettu Saksan lapsilisään, jos hän työskentelisi Saksassa.

76. Olen kuitenkin sitä mieltä, että epäedullisuuden on katsottava aiheutuvan aineellisista eroista Saksan ja Alankomaiden lapsilisää koskevissa lainsäädännöissä ja erityisesti siitä, että lapsen tietty ikä on oikeuden edellytyksenä. Näin ollen epäedullisen tilanteen ei voida katsoa olevan perustamissopimuksen mukaisen vapaan liikkuvuuden vastainen.

77. Toiseksi Bosmannin ja ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen esille nostaman syrjintää koskevan kysymyksen osalta on myös selvää, että asetuksella N:o 1408/71 perustettu yhteensovittamisjärjestelmä ei takaa eikä itse asiassa voi taata kaikin puolin yhtäläistä kohtelua. Kuten julkisasiamies Sharpston totesi asiassa C-212/06 28.6.2007 esittämässään ratkaisuehdotuk-

39 – Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 36 mainitussa asiassa Piatkowski annetun tuomion 34 kohta ja edellä alaviitteessä 11 mainitussa asiassa Hervein ym. annetun tuomion 51 kohta.

40 – Oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee, että tämä pitää paikkansa ainoastaan siltä osin kuin EY 42 artiklan mukaiset yhteisön säännökset eivät lisää eroja, jotka jo aiheutuvat kansallisen lainsäädännön yhdenmukaistamisen puuttumisesta. Ks. tältä osin mm. edellä alaviitteessä 38 mainitussa asiassa Pinna annetun tuomion 20 ja 21 kohta.

41 – Yhteisöjen tuomioistuin on käyttänyt samanlaisia perusteluja välittömän verotuksen osalta asiassa C-427/05, Porto Antico di Genova, tuomio 25.10.2007 (Kok. 2007, s. I-9303, 20 kohta).

sessa, asetuksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetään, että pääsääntöisesti sovelletaan työskentelyvaltion lainsäädäntöä, joten jäsenvaltio, jonka alueella yhdenvertaisuus on määrä saada aikaan, on yleensä valtio, jonka alueella työskentelypaikka sijaitsee. [42]

78. Näin ollen siirtotyöläistä on kohdeltava yhdenvertaisesti kyseisen valtiolla alueella palkattuihin kaikkiin muihin työntekijöihin nähden, kun edellä mainittua sääntöä sovelletaan, kuten esillä olevassa asiassa.

79. Tilanne on tässä asiassa ilmeisesti edellä mainitun kaltainen, sillä Alankomaiden lainsäädännössä ei yleisesti ottaen tunnusteta oikeutta lapsilisään tarkasteltavana olevan ikäisistä lapsista, joten Bosmannia kohdellaan tältä osin aivan samalla tavalla kuin Alankomaissa työskenteleviä ja asuvia henkilöitä.

80. Bosmann ei voi väittää, että hänen tilanteessaan olevaa henkilöä, joka asuu yhdessä jäsenvaltiossa ja ainoastaan työskentelee toisessa jäsenvaltiossa, syrjitään niihin henkilöihin nähden, jotka harjoittavat lisäksi ammatillista tai kaupallista toimintaa asuinjäsenvaltiossa, tai niihin henkilöihin nähden, joiden puoliso työskentelee kyseisessä valtiossa. Mielestäni yhteensovittamisjärjestelmässä, joka perustuu työskentelyvaltion lainsäädännön periaatteeseen ja työskentelyä koskevaan edellytykseen, väitteessä verratut tilanteet ovat objektiivisesti tarkasteltuna erilaiset, [43] joten ne voivat johtaa eroihin asuinvaltion lain sovellettavuudessa ja siten oikeudessa asuinvaltion lapsilisään.

81. Edellä esitetystä seuraa, että asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan ja erityisesti siinä säädettyjen periaatteiden (työskentelyvaltion lainsäädännön periaate ja periaate, että sovelletaan vain yhden jäsenvaltion lainsäädäntöä) soveltaminen, jonka seurauksena pääasiassa vallitsevan kaltaisessa tilanteessa olevalla palkatulla työntekijällä ei ole oikeutta asuinjäsenvaltion lapsilisään eikä hän voi saada lasten iän vuoksi työskentelyvaltion lapsilisää, on sopusoinnussa vapaan liikkuvuuden ja yhdenvertaisuuden periaatteen kanssa.

82. Kaiken edellä esitetyn perusteella on selvää, että asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen N:o 574/72 mukaan, ja kun otetaan huomioon oikeus vapaaseen liikkuvuuteen ja yhdenvertaiseen kohteluun, pääasiassa vallitsevan kaltaisessa tilanteessa olevalla henkilöllä ei ole oikeutta siihen, että asuinvaltion lainsäädäntöä sovellettaisiin siten, että hän saisi kyseisen lainsäädännön mukaista lapsilisää.

42 – Julkisasiamies Sharpstonin 28.6.2007 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-212/06, Gouvernement de la Communauté française ja Gouvernement wallon (ratkaisuehdotuksen 77 kohta).

43 – Syrjintäkiellon periaate edellyttää, että *toisiinsa verrattavissa tilanteissa* ei menetellä eri tavalla ja että erilaisissa tilanteissa ei menetellä samalla tavalla. Ks. vastaavasti esim. asia C-354/95, National Farmers' Union ym., tuomio 17.7.1997 (Kok. 1997, s. I-4559, 61 kohta) ja asia C-148/02, Garcia Avello, tuomio 2.10.2003 (Kok. 2003, s. I-1161, 31 kohta).

5. Sen merkityksellisyys, palaako työntekijä työpäivien jälkeen perheensä asuntoon

83. Neljännen ennakkoratkaisukysymyksen osalta riittää, että mainitaan, kuten Saksan hallitus on todennut, että asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan työskentelyvaltion lainsäädäntöä sovelletaan, kun henkilö asuu yhdessä jäsenvaltiossa ja on palkkatyössä toisen jäsenvaltion alueella. Työskentelyvaltion lainsäädännön periaatteetta siis sovelletaan riippumatta siitä, palaako palkattu työntekijä työpäivien jälkeen perheensä asuntoon vai ei, mikä on itse asiassa sattumanvarainen olosuhde, jolla ei ole tässä yhteydessä oikeudellista merkitystä.

IV Ratkaisuehdotus

84. Ehdotan, että Finanzgericht Kölnin (Saksa) esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin vastataan seuraavasti:

Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna 13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005, mukaan ja asetuksen N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21.3.1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 647/2005, mukaan, ja kun otetaan huomioon oikeus vapaaseen liikkuvuuteen ja yhdenvertaiseen kohteluun, ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tarkasteleman kaltaisessa tilanteessa olevalla henkilöllä ei ole oikeutta siihen, että asuinvaltion lainsäädäntöä sovellettaisiin siten, että hän saisi kyseisen lainsäädännön mukaista lapsilisää, riippumatta siitä, palaako kyseinen henkilö työpäivien jälkeen perheensä asuntoon vai ei.